

LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSNEMNDA

Postboks 8049 Dep

0031 Oslo

Tlf. 95 19 68 00/01

e-post: post@diskrimineringsnemnda.no

hjemmeside: www.diskrimineringsnemnda.no

Sak nr. 56/2010

Sakens parter:

A. Likestillings- og diskrimineringsombudet

B. A Camping

Vedtak av 30. august 2011

Likestillings- og diskrimineringsnemndas sammensetning:

Trude Haugli, leder

Gudrun Holgersen, nestleder

Jan Tøssebro

Thom Arne Hellerslia

Racha Maktabi

Saken gjelder

Likestillings- og diskrimineringsombudets uttalelse av 11. august 2010. Spørsmål om A Camping har handlet i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 tredje ledd ved ikke å sørge for universell utforming av virksomhetens inngang og lokaler.

Vurdering etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

Sakens bakgrunn og behandling

A Camping har kun en trapp opp til inngangsdøren til stedets serveringssted og dette mangler også handikaptoalett. I tillegg er det en høydeforskjell fra parkeringsplassen til inngangsdøren som gjør det vanskelig for personer med nedsatt bevegelighet å komme inn på området.

Det var opprinnelig Norges Handikapforbund X (NHF) som klaget A Camping inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet ved e-post av 16. juni 2009.

Ombudet ga uttalelse i saken 11. august 2010 og konkluderte med at A Camping bryter plikten til å sikre universell utforming av virksomhetens inngang og lokaler jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

Ombudet ba i forbindelse med sin uttalelse om en tilbakemelding fra ledelsen ved A Camping på om den ville rette seg etter Ombudets uttalelse. A Camping har ikke besvart denne eller andre henvendelser i saken. Ombudet valgte derfor å forelegge saken for Likestillings- og diskrimineringsnemnda, jf. diskrimineringsombudsloven § 3.

Saken ble sendt til Nemnda ved brev fra Ombudet av 14. desember 2010.

Saken ble behandlet i Nemndas møte 30. august 2011.

I behandlingen deltok Nemndas medlemmer Trude Haugli (leder), Gudrun Holgersen (nestleder), Thom Arne Hellerslia, Jan Tøssebro og Racha Maktabi.

Likestillings- og diskrimineringsombudet var representert ved avdelingsleder Elisabeth Lier Haugseth. Representanter for A Camping møtte ikke.

Likestillings- og diskrimineringsnemndas sekretariat var representert ved Mariann H. Olsen og Synnøve Leikvoll

Partenes argumenter:

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i det vesentlige gjort gjeldende:

A Camping har ikke sannsynliggjort at campingplassen oppfylder kravet til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9. Serveringsstedet på A Camping har kun en trapp opp til inngangsdøren til serveringsstedet og det mangler handikaptoalett. I tillegg er det for stor høydeforskjell fra parkeringsplassen til inngangsdøren, kotehøydeforskjellen er på mellom 70 og 100 cm, som ikke er tilstrekkelig utliknet. Dette utgjør diskriminering i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

A Camping har ikke besvart noen henvendelser i saken, verken fra NHF, Ombudet eller Nemnda. Nemnda har derfor i likhet med Ombudet lagt NHFs redegjørelse for sakens faktiske forhold til grunn.

Nemndas vurderinger

Saken gjelder påstand om brudd på plikten til å sikre universell utforming, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 fjerde ledd.

Nemnda har myndighet til å treffe vedtak i saken. Videre kan Nemnda pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige for å sikre at diskrimineringen opphører, jf. diskrimineringsombudsloven § 7. Nemnda har videre anledning til å ilegge tvangsmulkt, jf. diskrimineringsombudsloven § 8.

Saken vurderes etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9:

”§ 9. Plikt til generell tilrettelegging (universell utforming)

Offentlig virksomhet skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Tilsvarende gjelder for privat virksomhet rettet mot allmennheten.

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Offentlig og privat virksomhet rettet mot allmennheten har plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Ved vurderingen av om utformingen eller tilretteleggingen medfører en uforholdsmessig byrde skal det særlig legges vekt til tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, hvorvidt virksomhetens alminnelige funksjon er av offentlig art, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen, virksomhetens ressurser, sikkerhetsmessige hensyn og vernehensyn.

Brudd på plikten til å sikre universell utforming etter tredje ledd regnes som diskriminering.

Det regnes ikke som diskriminering etter fjerde ledd dersom virksomheten oppfyller nærmere bestemmelser i lov eller forskrift om innholdet i plikten til universell utforming.

Kongen kan gi forskrift om innholdet i plikten til universell utforming på områder som ikke er omfattet av krav i eller i medhold av annet lovverk, jf. femte ledd.”

Bevisbyrden følger av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 13:

”Hvis det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at det har funnet sted brudd på bestemmelsene i §§ 4, 6, 7, 8, 9 eller 12, skal det legges til grunn at brudd har funnet sted hvis ikke den som er ansvarlig for handlingen, unnlåtelsen eller ytringen, sannsynliggjør at det likevel ikke har funnet sted slikt brudd.”

Nemnda har i flere tidligere saker vurdert bevisbyrdens overgang fra klager til innklagede. Nemnda har foretatt en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av om klagers påstand støttes av hendelsesforløpet og sakens ytre omstendigheter. Nemnda finner at spørsmålet om bevisbyrdens overgang særlig kommer på spissen i denne saken da det kun er den opprinnelige klageren (NHF) som har lagt frem dokumentasjon i saken.

A Camping er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens fysiske hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Spørsmålet for Nemnda er om A camping er universelt utformet, jf diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Dersom Nemnda kommer til at campingplassen ikke er universelt utformet blir spørsmålet om det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre campingplassen universelt utformet, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 tredje ledd.

Loven viser til forskjellige momenter som er av betydning i vurderingen;

”funksjonshemmende barrierer, hvorvidt virksomhetens alminnelige funksjon er av offentlig art, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen, virksomhetens ressurser, sikkerhetsmessige hensyn og vernehensyn”.

Momentene er ikke uttømmende, jf. Ot. prp. nr. 44 (2007 - 2008) på s. 261.

Det er A Camping som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre campingplassen universelt utformet, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 13.

Nemnda har i sin vurdering av om campingsplassen er universelt utformet lagt til grunn de krav som stilles til universelt utformede bygg i henhold til FOR 2010-03-26 nr 489: Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift) (TEK). Etter TEK § 12-4 (2) c skal inngangspartiet være trinnfritt. Videre skal minst ett handikaptaolett være utformet i samsvar med kravene i TEK § 12-9 (2). Krav til gangadkomst til bygning fremgår av TEK § 8-6 (2) og setter krav til at den skal være trinnfri og ikke brattere enn 1:20. For kortere strekning inntil 3,0 meter kan stigning være maksimum 1:12. For hver 0,6 meter høydeforskjell skal det være hvileplan på minimum 1,6 m x 1,6 meter. Dersom terrenget er for bratt til at kravet om stigning på 1:20 kan oppnås, skal stigningen være maksimum 1:10 jf. TEK § 8-6 (2). Bilder og skisser som er fremlagt for Nemnda tilsier at inngangsparti, mangel på handikaptaolett og høydeforskjell fra parkeringsplass til inngang er i strid med forskriften. På denne bakgrunn legger Nemnda til grunn at det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at A Camping ikke er universelt utformet, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

I spørsmålet om A Camping har sannsynliggjort at campingplassen likevel er universelt utformet eller at det vil være uforholdsmessig byrdefyllt å sikre universell utforming, viser Nemnda til at A Camping, på tross av flere henvendelser, ikke har lagt frem noen opplysninger i saken. Nemnda finner derfor at A Camping verken har sannsynliggjort at stedet er universelt utformet eller at det ville være uforholdsmessig byrdefullt å sikre universell utforming av virksomheten på det nåværende tidspunkt.

Nemndas konklusjon er følgelig at A Camping har opptrådt i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 tredje ledd, ved ikke å sørge for universell utforming av virksomhetens inngang og lokaler. A Camping pålegges å sikre universell utforming av inngangspartiet, atkomsten mellom parkeringsplass og inngangsparti, samt bygge handikaptaolett. Fristen settes til seks måneder.

Vedtaket er enstemmig.

***

Vedtaket er et endelig forvaltningsvedtak som ikke kan overprøves gjennom forvaltningsklage. Etter lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) § 12 om overprøving av Nemndas vedtak, kan vedtaket bringes inn for domstolene til full prøving av saken. Søksmål til overprøving av Nemndas vedtak må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt. Søksmål om gyldigheten av Nemndas vedtak rettes mot staten ved Nemnda.